

ЛЮДСЬКИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Накопичення та зростання проблем людського та соціального розвитку в Україні обумовлене відсутністю ефективної регіональної політики у цій сфері. На державному рівні ухвалюється значне коло правових документів, спрямованих на забезпечення розвитку людського потенціалу та соціальної сфери, але їх реалізація на регіональному рівні вкрай обмежена або не здійснюється зовсім. Це стосується демографічного розвитку, якості життя населення, подолання бідності, розвитку трудового потенціалу тощо.

Усе це обумовило пошук ефективних шляхів вирішення регіональних проблем людського та соціального розвитку. Науковці та практики Київської, Львівської, Харківської, Одеської, Дніпропетровської, Луганської, Сумської, Хмельницької та інших областей України на науково-практичних конференціях широко обговорюють питання та надають пропозиції щодо збереження та розвитку людського потенціалу, вдосконалення соціального управління.

Актуальним і надзвичайно важливим залишається здійснення подальших наукових досліджень сучасних проблем людського та соціального розвитку, серед яких, зокрема, обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку в контексті активізації інноваційних процесів у соціальній сфері; визначення соціальних чинників інноваційного розвитку України; формування та ефективне використання людського капіталу; формування моделей та концепцій розвитку з урахуванням особливостей прояву соціальних небезпек та ризиків на державному та регіональному рівнях;

формування механізмів реалізації соціальної політики на підприємствах. Саме цим проблемам була присвячена міжнародна науково-практична конференція “Регіональні проблеми людського та соціального розвитку”, яку проведено 4-5 листопада 2008 р. у м. Донецьку.

Організаторами конференції, присвяченої 90-річчю Національної академії наук України, виступили Інститут економіки промисловості НАН України разом із Відділенням економіки НАН України; Комітетом з питань будівництва, житлово-комунального господарства і регіональної політики Верховної Ради України; Донецькою обласною радою; Донецькою обласною державною адміністрацією; ЗАТ “Донецьксталь” – Металургійний завод”; громадською організацією “Фонд “Донеччина”, Донецьким відділенням соціологічної асоціації України.

У роботі конференції взяли участь майже 200 представників академічних установ, вищих навчальних закладів, органів місцевої влади, промислових підприємств та громадських організацій. Усвідомлення необхідності науково-методичного забезпечення вирішення актуальних проблем людського та соціального розвитку продемонстрували присутні на конференції представники різних наукових шкіл із Києва, Донецька, Харкова, Дніпропетровська, Одеси, Львова та інших міст України, а також російські вчені з Белгорода та Красноярська.

З привітанням та вступним словом до учасників конференції звернулися перший заступник голови Донецької обласної державної адміністрації Б.І. Адамов, заступник голови Донецької обласної ради В.М. Ішков, які у своїх

виступах наголошували на актуальності питань регіонального людського та соціального розвитку, важливості адекватної оцінки соціальних процесів для прийняття управлінських рішень на регіональному рівні.

Визначенню соціально-економічних чинників інноваційного розвитку України присвятив свій виступ директор Інституту економіки промисловості НАН України академік НАН України О.І. Амоша, який зазначив, що інноваційний розвиток є основою сучасного економічного зростання будь-якої країни. У виступі О.І. Амоші підкреслено визначальну роль науки як інтелектуальної основи інноваційного розвитку, акцентовано увагу на сучасних проблемах підготовки наукових та виробничих кадрів, фінансуванні науки, стану її дослідно-експериментальної матеріально-технічної бази.

Глибокий аналіз стану людського капіталу у регіональному вимірюванні було наведено у виступі директора Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України члена-кореспондента НАН України Е.М. Лібанової (м. Київ). Фактичним продовженням теми регіонального вимірювання та оцінки рівня людського розвитку, механізму вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів України стали виступи к.е.н. Л.Л. Шамілевої (м. Донецьк) та к.е.н. С.В. Мельника (м. Луганськ).

Інституційні засади соціального та людського розвитку висвітлено у доповіді д.е.н., проф. А.М. Колота (м. Київ). Формуванню соціального капіталу в контексті його взаємодії з процесами суспільно-економічного розвитку присвячено доповідь д.е.н., проф. С.І. Бандура (м. Київ). У доповіді к.е.н., доцента В.П. Антонюк (м. Донецьк) увагу акцентовано на науково-методичних засадах державної політики формування та ефективного

використання людського капіталу України.

У доповіді д.е.н., проф. О.А. Гріш-нової (м. Київ) визначається, що основу переходу до нового типу цивілізаційного прогресу становить не лише економічне зростання, а насамперед соціальний розвиток. Обґрунтовується важливе значення поняття соціального капіталу та його роль як чинника і результату сталого людського розвитку для розробки і реалізації концепції сталого розвитку.

Поєднання у структурі соціального капіталу таких важливих чинників, як рівень розвитку громадянського суспільства; норми поведінки і суспільні традиції (громадянський менталітет); рівень розвитку інформаційних каналів; умови соціальної злагоди та інші актуалізує наукові дослідження проблем соціальної самоорганізації населення на місцево-му рівні. Саме висвітленню результатів дослідження цієї проблематики присвячено доповідь к.соц.н. О.В. Воловодової (м. Донецьк).

На конференції працювали секції за трьома напрямами. Перша секція “Державне та регіональне управління людським і соціальним розвитком” працювала під керівництвом д.е.н., проф. О.Ф. Новікової (м. Донецьк). Головну увагу у роботі секції було приділено проблемам вимірювання та оцінки стану регіонального управління людським і соціальним розвитком, соціальних факторів економічного зростання, формування та реалізації економічної активності населення регіонів; удосконалення міжбюджетних відносин; регіональних ринків праці та ризикам безробіття; економічного механізму державного регулювання ринку робочої сили; визначення особливостей людського розвитку у трансформаційній економіці.

Окремо розглядалися проблеми професійно-кваліфікаційного дисбалансу на ринку праці, професійної орієнтації молоді, проблеми інформаційного забезпечення соціально-економічного розвитку, інформатизації суспільства.

У роботі другої секції “Людський і соціальний капітал у контексті інноваційного розвитку”, керівником якої бу-

ла д.е.н., проф. Л.В. Шаульська (м. Донецьк), увагу сконцентровано навколо науково-методичних засад державної політики формування та ефективного використання людського потенціалу; місця людського капіталу у структурі соціальної та економічної політики держави; впливу освіти на формування та розвиток людського капіталу в інноваційній економіці; оцінки людського капіталу в економіці знань.

У доповідях та виступах учасників конференції відображено не лише теоретичні розробки з питань соціальної політики, людського та соціального розвитку на державному та регіональному рівнях, але і надано практичні рекомендації та пропозиції, впровадження яких на всіх рівнях управління спрацьовує на розкриття та реалізацію потенціалу регіонального розвитку.

Проблемам реалізації соціальної політики на підприємствах, формуванню та розвитку корпоративної культури присвячена робота третьої секції “Соціальна політика на підприємствах регіону”, яка працювала під керівництвом д.е.н., доцента Л.А. Лутай (м. Донецьк).

У доповідях та виступах за цим тематичним напрямом учасники конференції намагалися розкрити потреби та переваги взаємодії та взаємовпливу соціальної політики,

соціально-трудова відносин з організаційною культурою на виробництві; взаємозв'язок соціальної політики та корпоративної культури; роль соціальної відповідальності бізнесу та корпоративної соціальної політики у розвитку соціальної інфраструктури та реабілітації депресивних територій.

У процесі обговорення питань соціального, людського, інноваційного, регіонального розвитку учасники конференції погодились, що сучасна соціально-економічна політика України та її регіонів повинна мати антикризовий характер, формуватися на власній ресурсно-економічній, соціальній та духовно-ментальній основі, найбільшою мірою відповідати сформованому соціально-культурному середовищу. Вона має бути спрямована на збереження та розвиток людського потенціалу, формування людського і соціального капіталів та забезпечення їх ефективного використання в економіці інноваційного типу, суспільну консолідацію та суспільну самоорганізацію населення.

На заключному пленарному засіданні конференції прийняті рекомендації для органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Реалізація даних рекомендацій має сприяти подальшому вдосконаленню організаційно-правового забезпечення людського і соціального розвитку України та її регіонів, поліпшенню демографічних процесів, підвищенню рівня та якості життя, розвитку територіальних громад та самоорганізації населення, забезпеченню інноваційного розвитку регіонів та розвитку регіональної соціальної інфраструктури, формуванню та реалізації соціальної політики на підприємствах.

Провідний науковий співробітник
Інституту економіки промисловості НАН України
кандидат економічних наук

Л.М. Логачова